

Anden næstformand (Henning Grove):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til Boligudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

15) Første behandling af lovforslag nr. L 95:

Forslag til lov om forskningsrådgivning.

Af forskningsministeren (Frank Jensen).

(Fremsat 29/11 95).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Sonja Mikkelsen (S):

Det er regeringens mål at styrke forskningen. Både i 1994 og 1995 afspejlede det sig i finansloven, og det samme bliver tilfældet for 1996-finansloven og budgetoverslagsårene.

Men penge gør det ikke alene. Det er vigtigt at have et rådgivningssystem, der kan skabe grundlag for at prioritere pengenes anvendelse. OECD anbefalede i sin evaluering for ét år siden at skabe en ny rådsstruktur med større klarhed om kompetence og arbejdsdeling samt større sammenhæng.

Forslaget her giver den klarhed og er et godt svar på OECD's anbefalinger. Med forslaget erstattes Forskningspolitisk Råd med Danmarks Forskningsråd, 6 statslige forskningsråd reduceres til 4, og der etableres offentlige forskningsudvalg som en del af rådssystemet.

Samtidig sker der en tilpasning af rådssystemet til den nuværende situation, hvor regeringen har en forskningsminister med det overordnede koordinerende ansvar for regeringens forskningspolitik.

Socialdemokratiet anbefaler loven til hurtigt vedtagelse.

Jeg skal knytte nogle enkelte bemærkninger til forslaget for at understrege Socialdemokratiets udgangspunkt. Det er væsentligt, at Danmarks Forskningsråd som grundlag for sin rådgivning ikke alene benytter sig af den forskningsfaglige rådgivning fra de statslige forskningsråd og de offentlige forskningsudvalg, men også etablerer et samarbejde med det kom-

mende Råd for Teknologisk Service og Erhvervsudviklingsrådet. Det er væsentligt, fordi den offentlige forskning ud over at sikre grundforskningen og etablere programmer for mere strategisk forskning også til en vis grad skal kompensere for dansk erhvervslivs struktur med mange små og mellemstore virksomheder, for hvem det kan være vanskeligt at bære en forsknings- og udviklingsindsats alene.

Det er foreslået, at antallet af statslige forskningsråd reduceres fra 6 til 4 med ét stort naturvidenskabeligt råd, der gerne skulle give et frugtbart grundlag for et øget omfang af tværvidenskabelige projekter på det naturvidenskabelige område bredt set. Sundhedsvidenskab er holdt for sig. Det er et relativt stort område i sig selv.

Endelig indebærer forslaget, at Det Samfundsvidenskabelige Forskningsråd og Det Humanistiske Forskningsråd opretholdes hver for sig. Derved fastholdes den traditionelle fagopdeling, til trods for at de videnskabelige nybrud i disse år ofte sker ved kombineret af metode og teori fra flere fagområder, som det rigtigt står i bemærkningerne til lovforslaget på side 7, 2. spalte.

Socialdemokratiet er åbent over for at sammenlægge Det Samfundsvidenskabelige Forskningsråd med Det Humanistiske Forskningsråd, fordi mange forskningsprojekter falder imellem de to råds kerneområder.

Til eksempel vil jeg gerne nævne udviklingen af kønsforskning, der er sket i de seneste 10-15 år. Den er i særlig grad baseret på metode og teori fra både samfundsvidenskab og humaniora. Denne nyskabelse har fortsat vanskeligheder ved at finde fodfæste i de traditionelt fagopdelte miljøer på universiteterne på trods af den store efterspørgsel, der er i samfundet på netop denne type forskningsresultater. Fredsforskning er et andet eksempel.

Ét forskningsråd for både samfundsvidenskab og humaniora vil også bedre kunne afbalancere det meget store naturvidenskabelige råd i formandskollegiet, som jo bl.a. skal vælge repræsentant til Danmarks Forskningsråd.

I det hele taget kunne det efter Socialdemokratiets opfattelse være frugtbart at sammenlægge de to forskningsråd, og vi er interesserede i at høre, hvad Folketingets øvrige partier mener om den sag. I hvert fald er der mange uden for Christiansborg, der mener noget om det.

Hvad angår de offentlige forskningsudvalg, lægger vi i Socialdemokratiet vægt på, at vi nu

får ministrenes forskningsbidrag ind som grundlag for Danmarks Forskningsråds rådgivning af regeringen og Folketinget, samtidig med at forskningsministeren også i denne sammenhæng kan løse sin opgave som koordinerende minister.

Endelig lægger Socialdemokratiet vægt på, at forskningsministeren – som det er nævnt i bemærkningerne til § 21 – mindst to gange årligt vil indkalde de centrale interesseorganisationer, herunder arbejdsmarkedets hovedorganisationer og repræsentanter for amtskommunerne og kommunerne, til drøftelse af Danmarks Forskningsråds anbefalinger. Især LO og AC har stor interesse i at være aktive deltagere i debatten om forskningspolitikken i fremtiden, så det er væsentligt, at de hermed sikres en helt legal platform for at være med. Det skal understreges, at uanset om det står direkte i loven eller i bemærkningerne, vil det være en pligt, der ikke alene påhviler den nuværende forskningsminister, men også kommende forskningsministre.

Jeg håber, vi kan få et hurtigt udvalgsarbejde, der kan samle et bredt flertal for lovforslaget, så det kan vedtages, straks efter at vi har genoptaget arbejdet i det nye år. Det vil nok være for ambitiøst at satse på en vedtagelse inden julepausen, selv om det kunne være rart.

Henning Urup (V):

Dansk forskning har stolte traditioner. Trods Danmarks beskedne størrelse har vi op gennem tiderne leveret stribevis af resultater, som har været med til at præge og muliggøre det moderne verdenssamfund, vi alle er en del af. Det betyder til gengæld ikke, at vores forsknings-system er fejlfrit.

Fra OECD's side påpegede man, hvad vi folketingsmedlemmer også har fornemmet, at rådgivningsnettet og forskningsstrukturen i det hele taget var for usammenhængende, både hvad angår kontakten inden for de offentlige forskningsinstitutter, men også hvad angår samspillet mellem den offentlige og den private forskning. Det foreliggende lovforslag her om forskningsrådgivning er et kvalificeret forsøg på at løse disse problemer.

Man spørger dog umiddelbart sig selv, om forslaget ikke burde have haft titlen »Lov om forskningsråd«, idet der jo ud over rådgivningen også består en meget væsentlig opgave for de statslige forskningsråd og de offentlige forskningsudvalg, nemlig at bevilge forskningsmidler.

Lagdelingen med Danmarks Forskningsråd som et egentligt, overordnet rådgivningsorgan er udmærket. Ordlyden i § 2 bør dog ændres, så Folketinget altid er sikret adgang til forskningsrådgivningen fra Danmarks Forskningsråd. Der står, at Folketinget *kan* indhente rådgivning, og dermed antydes det altså, at det kun kan ske under visse betingelser, hvilket er utilfredsstillende. Det samme gør sig gældende i § 4 angående de statslige forskningsråd.

De tidligere seks statslige forskningsråd er blevet reduceret til fire i lovforslaget, og det ser rent umiddelbart mere enkelt og overskueligt ud. Men det rejser samtidig spørgsmålet, om det også er fornuftigt at placere to tredjedele af bevillingsmidlerne i et enkelt statsligt forskningsråd.

Med oprettelsen af Statens Forskningsråd for Jordbrug, Naturvidenskab og Teknik bliver det et meget stort og bredt område, dette ene råd skal kontrollere. Med den tendens til sammenpisthed, der eksisterer i forskningsverdenen, kan det være u hensigtsmæssigt med et så stort og bredt forskningsområde i én kasse. De statslige forskningsråds bevillingsfunktion giver dem ansvaret for, at kvaliteten i forskningen styrkes, og her mener jeg, det er væsentligt, at rammerne trods alt bliver så rummelige, at der stadig er plads til utraditionelle ideer fra græs-rødderne.

Om samspillet mellem offentlig og privat forskning kommer til at lykkes bedre i fremtiden, vil i høj grad afhænge af de personer, der beskikkes til de forskellige råd.

Bureaucrati er ødelæggende for al aktivitet, og derfor skal de omtalte evalueringer nødvendigvis tilrettelægges, så der bliver et minimum af bureaukrati, ellers vil gode forskningskræfter gå tabt i papir. Set fra forskerens synspunkt er kontrol godt, men tillid er bedre og mere frugtbar.

Der er efter Venstres opfattelse behov for justeringer adskillige steder, før vi kan kalde lovforslaget for ideelt.

Jens Jørgensen (KF):

Vi skal gå et lille skridt tilbage. Vi skal tilbage til 1994, som det fremgår af den skriftlige fremsættelse og af bemærkningerne til lovforslaget.

I 1994 blev der foretaget en analyse af dansk forskning, og man konstaterede i en rapport en lang række forhold, som skulle og kunne kritiseres, og derefter udarbejdede forskningsministeren en skitse, et udkast. Der har været ganske

mange kritiske kommentarer til skitsen fra de forskellige forskningsråd, og jeg skal med det samme sige, at det taler til ministerens absolutte fordel, at ministeren efter min mening har været særdeles lydhør over for ganske mange af de kritikpunkter, der er kommet frem. Jeg tænker bl.a. på konstitueringsperioden og andre elementer.

Når jeg alligevel på Det Konservative Folkepartis vegne er skeptisk over for det foreliggende lovforslag, skyldes det, at man må stille spørgsmålet: Jamen opnår vi den fordybelse, den kvalitetsudvikling, den forstærkning, der skal finde sted inden for dansk forskning, ved denne ændrede styringsform? Er der tale om, at lovforslaget nedskærer så meget, indskrænker så meget, at vi ikke får fat i den ønskede faglige kvalitet i en så stor bredde, som det overhovedet er muligt?

Jeg tror, formandskabet skrev i en af sine rapporter, at når man f.eks. reducerer antallet af forskningsråd fra seks til fire, vil det medføre, at færre fagområder vil blive repræsenteret på forsvarelig vis. Så sent som denne eftermiddag modtog medlemmerne af Forskningsudvalget papirer af dags dato fra Statens Jordbrugs- og Veterinærvidenskabelige Forskningsråd, og jeg vil godt tillade mig at citere et par linjer fra Jordbrug- og Veterinærvidenskabeligt Forskningsråd. Det siges på side 2, at man finder, at der i et statsligt forskningsråd med maksimalt 19 medlemmer, som skal dække de fagområder, der i øjeblikket betjenes af 45 medlemmer og tegner sig for godt 60 pct. af forskningsrådenes bevillinger, nødvendigvis vil ske en alvorlig, faglig uddynding, og vi er altså bekymrede for denne begrænsning af forskningsrådene.

Vi er også bekymrede for, at den tværfaglighed, som ifølge eksempler fra flere rapporter rent faktisk eksisterer i dag, bliver for voldsomt understreget, så fordybningen i problemerne ikke bliver stærk nok. Vi synes også, det er synd og betænkeligt, at repræsentantskabet, der arbejdede meget fornuftigt, skal afskaffes.

Nu vil vi stille og roligt følge debattens videre forløb, også i udvalgsarbejdet. Men jeg skal altså udtrykke, at på det foreliggende grundlag tror vi ikke, man når langt nok med hensyn til uddybning, forstærkning og kvalitetsbevidsthed.

Kjeld Rahbæk Møller (SF):

I sin oprindelige udgave udtrykte det foreliggende lovforslag et meget stærkt ønske om at

skaffe mere magt til Forskningsministeriet. Det meste af dette er væk nu, og det skal ministeren have ros for.

Men hele denne proces rejser to spørgsmål. Det ene er: Er der stadig væk nogle torne tilbage af den slags? Og det andet er: Hvad er egentlig formålet med hele det lovforslag, vi har nu?

For at tage det første spørgsmål først: Jeg synes stadig, der er enkelte torne tilbage. Jeg tænker først og fremmest på, at Forskningsministeriet skal være sekretariat for Danmarks Forskningsråd. Jeg har ikke noget imod en fleksibel ordning, hvor Danmarks Forskningsråd kan trække på ministeriet ved større opgaver, for det kan være rimeligt nok. Men i det daglige arbejde må Forskningsrådet have sit eget sekretariat, så rådet ikke er undergivet ministeriets sædvanlige institutionsbeføjelser. Det synes jeg er væsentligt.

Så kommer hele spørgsmålet: Hvem må Danmarks Forskningsråd tale med? Der står, at Folketinget og andre ministre må indhente anbefalinger, og jeg har forstået det sådan, at det betyder, at tilstanden i realiteten er uændret. Det skal vi selvfølgelig have præciseret, men sådan læser jeg det, og jeg håber, det er rigtigt.

Der står også, at der kan indhentes anbefalinger fra Forskningsrådet og diverse andre steder, og det er da udmærket. Men hvad ligger der i det? Kan de bare mødes med hvem, det passer dem? Det mener jeg er centralt at de kan, for hvis der skal kunne gives helt uafhængige anbefalinger, skal de have en helt ubetinget ret til at mødes – ikke have pligt til at mødes med Gud og hvermand, for det er der ikke tid til – men have ret til at mødes med dem, de selv finder relevante. Det skal også præciseres.

Det gamle Forskningspolitisk Råd havde pligt til at indkalde repræsentantskabet to gange om året. Det er nu ændret til, at ministeren vil mødes med en række repræsentanter fra forskellige interesseorganisationer to gange om året, og det har jeg egentlig ikke noget imod, for jeg tror, det kan være fornuftigt nok. Men jeg vil bare have slået fast, at der ikke bliver nogen begrænsning i Danmarks Forskningsråds mulighed for at føre samtaler med hvem, de overhovedet vil.

Det er de spor af centralisme, jeg kan spore, og så kommer spørgsmålet: Hvad er egentlig formålet med lovforslaget, når det ikke er at samle magten i Forskningsministeriet? Jeg kan se to formål. Det ene er at få gjort op med den kompetencestrid, der tidligere lå i systemet, og

som gjorde tilværelsen ganske ulidelig. På det punkt synes jeg ministeren har haft en ganske heldig hånd. Den overordnede konstruktion, der foreligger nu, kan jeg tilslutte mig, og derfor vil jeg ikke sige meget mere om den. Jeg har kun ros til det punkt.

Det andet punkt bør der derimod gøres noget ved, nemlig fondsfunktionen. Det står der utrolig lidt om. Efter beskrivelsen af forskningsrådenes præmisser ser det ud, som om de først og fremmest er rådgivende, og så kommer fondsfunktionen som en krølle til sidst. Det virker, som om man forestiller sig i Forskningsministeriet, at det er Forskningsministeriet, der skal sørge for dynamik og kvalitet i dansk forskning. Nej, det er det ikke. Det er forskningsinstitutionerne, der skal gøre det, men en gang imellem vil de svigte af forskellige grunde, og derfor skal vi have forskningsrådene til at sikre dynamikken gennem deres fondsbevillinger. Jeg har ikke tid til at beskrive problemstillingerne nærmere, men jeg mener, det er helt centralt, at vi i udvalgsarbejdet skal gøre langt mere ud af forskningsrådenes fondsfunktion.

Der er en ting, der undrer mig, nemlig at ikrafttrædelsesdatoen er sat til den 1. januar 1996. Man kunne forstå det, som om lovforslaget skulle behandles som et forslag om ølafgift. Jeg forstod på fru Sonja Mikkelsen, at det ikke er meningen, og at vi skal undergive forslaget en forsvarlig behandling og derfor også ændre ikrafttrædelsesdatoen til en gang i begyndelsen af det nye år. Jeg håber også, det bliver resultatet, og jeg tror også, det vil være klogt at indføre en revisionsparagraf, når forslaget indeholder så store, interessante ændringer.

Endelig lidt om det, der har optaget mange mennesker, nemlig sammenlægningen af tre forskningsråd. Jeg har svært ved at forstå formålet med det. Det er ikke let at se en rimelig begrundelse for det angivne formål, nemlig at sikre samarbejdet på tværs. Det har vi jo netop haft de enkelte forskningsråd til, og det er en af de opgaver, de rent faktisk har løst rimelig fint. I øvrigt vil der jo altid, uanset hvor man trækker grænsen, opstå problemer, som bør løses.

Den eneste begrundelse, jeg kan se for at ændre sammensætningen af forskningsrådene eller deres arbejdsfordeling, ville være et ønske om at gøre op med nogle stivnede mønstre i den måde, de fungerer på, ved at ændre strukturen. Men da man i praksis lader halvdelen af dem være uændrede, får man jo alligevel ikke det mål opfyldt, så derfor mener jeg, man bør se på

deres opgavevaretagelse med fondsfunktionen, løse det spørgsmål isoleret set og derudover rejse spørgsmålet: Er der overhovedet nogen grund til at sammenlægge nogle af forskningsrådene? Jeg har svært ved at se det, og jeg skal i hvert fald overbevises flere gange, før jeg tilslutter mig en sammenlægning.

Elsebeth Gerner Nielsen (RV):

Den nuværende struktur på forskningsområdet er temmelig uoverskuelig. Det behøver vi såmænd ikke et internationalt ekspertpanel til at fortælle os, og der er ingen tvivl om, at der er brug for en ny og mere gennemsigtig struktur, som vi også får med det fremsatte lovforslag.

Forslaget har haft en svær fødsel, men er absolut blevet bedre af det. I Det Radikale Venstre er vi således tilfredse med, at funktionsperioden for medlemmerne af forskningsrådene er udvidet til mere end de 4 år, der lå i det oprindelige oplæg. Ligeledes er ideen om, at beskikelsesperioden skulle ophøre samtidig med et folketingsvalg, opgivet, og det synes vi også er fint. Dermed er der nemlig sikret en vis kontinuitet i rådernes arbejde.

Vi hilser også med tilfredshed, at både andre ministre og Folketinget får mulighed for at indhente gode råd fra Danmarks Forskningsråd, fra de statslige forskningsråd og fra de offentlige forskningsudvalg. Det er efter radikal opfattelse overordentlig vigtigt, at Folketinget principielt har de samme muligheder for at søge råd og vejledning, som regeringen og dens ministre har. Vi er modstandere af ethvert initiativ, som monopoliserer information og rådgivning.

Med hensyn til selve strukturen, herunder sammenlægning af forskningsråd, vil Det Radikale Venstre opfordre til, at den nye struktur evalueres efter nogle år, så vi får mulighed for at vurdere, om den virker efter hensigten. I den sammenhæng skal det bl.a. vurderes, om strukturen har medvirket til at styrke tværfagligheden og dermed videreudviklingen på tværs af fag og sektorer. Det er nemlig efter radikal opfattelse et af hovedformålene med sammenlægningen af forskningsrådene. Faren ved en sammenlægning er selvfølgelig, at der kan være fagområder og discipliner, som drukner i det brede arbejdsfelt, det enkelte forskningsråd nu skal tage sig af, og det perspektiv skal vi selvfølgelig også have med, når vi om nogle år skal vurdere den nye struktur.

Der er ingen tvivl om, at forskning og uddannelse er nogle af de vigtigste satsningsområder,

når det drejer sig om at sikre samfundets økonomiske og demokratiske udvikling. Af samme grund er det afgørende med en effektiv forskningsrådgivning, som udviser uafhængighed og faglig kyndighed i sin rådgivning af Folketing og ministre, og det håber jeg vi får med det lovforslag, som er fremsat her.

Tom Behnke (FP):

Fremskridtspartiet kan ikke her under førstebehandlingen give klart tilsagn om støtte til lovforslaget, men vi er positive over for det.

Vi finder det rigtigt, at regeringen følger opfordringen fra OECD om at skabe en klar arbejdsdeling i rådgivningssystemet og forbedre betingelserne for den faglige rådgivning og det tværministerielle samarbejde på forskningsområdet. Om det foreliggende forslag så er det mest optimale, skal jeg lade være usagt, for jeg kender ikke på nuværende tidspunkt tilstrækkeligt til de indvendinger mod forslaget, som måtte foreligge eller måtte komme fra de berørte forskningsråd eller andre.

Udvalgsarbejdet vil med andre ord komme til at afgøre Fremskridtspartiets stemmeafgivning ved tredjebehandlingen. Men vi går positivt ind i udvalgsarbejdet, og vi er relativt positive over for lovforslaget.

Bruno Jerup (EL):

Dette lovforslag er et eksempel på, at det kan være ganske svært at fjerne noget, man én gang har opbygget, og vel at mærke noget, som aldrig nogen sinde har været ønsket fra dansk forsknings side, men alene har været et politisk ønske, som blev presset igennem af tidligere regeringer og bl.a. har været en del af hr. Bertel Haarders politik.

Det nye rådgivningssystem indfører endnu flere strukturer i den danske forskningsrådgivning. Det er muligvis udmærket med et statsligt forskningsråd, i dette lovforslag også kaldet Danmarks Forskningsråd, og det kan også være udmærket med offentlige forskningsråd, som kan være en støtte for de enkelte fagministre. Men noget væsentligt er: Hvad skal deres rolle være? Og det helt væsentlige: Hvad skal vi med de fire eller seks, eller hvor mange der nu bliver, statslige forskningsråd?

Enhedslisten vil foreslå, at man nedlægger de statslige forskningsråd. Det kan være udmærket med en åben dialog mellem det politiske system, Folketinget og forskningsministeren, og forskningsverdenen om, hvad der skal satses på

set fra et mere overordnet forskningsøjemed. Hvis vi fra politisk side ønsker, at der skal være øget fokus på forskning inden for økologi, vedvarende energi og folkesundhed, kan det være et udmærket signal at sende fra det politiske system.

Men den udvikling, der har været, hvor man i højere og højere grad forsøger at detailstyre forskningen, mener vi er fejlagtig vej. Vi skal i langt højere grad fastholde den frie forskning. Historien er desværre fyldt med dårlige eksempler på konsekvenserne af for megen statslig styring af forskningen, og derfor skal pengene gives til de enkelte forskningsinstitutioner, som har ansvaret for prioritering af pengene inden for den samlede ramme.

Det er en uhensigtsmæssig politik, at man har alle mulige rådgivningsorganer til at finde de forskningstoppe, der måtte være. Det betyder i praksis, at de mulige forskningstoppe, der måtte være om 10 eller 20 år, ikke bliver prioriteret, fordi de ikke er synlige på nuværende tidspunkt.

Den nuværende forskningsrådgivning bygger på en generel mistillid til det forskningsmæssige miljø og en manglende forståelse for, hvad det vil sige at forske. Forskning er ikke bare en almindelig produktionsvirksomhed, hvor man sætter fokus på de produkter, der lige for tiden ser ud til at være et salgsmæssigt boom eller fremgang i.

Det er også interessant, at den forskningsrådgivning, som findes i Danmark, ikke er blevet etableret, fordi forskerne har ønsket denne statslige kontrol eller mente, den var nødvendig for at udvikle forskningen. Den er blevet etableret, fordi der har været et politisk ønske om at målrette forskningen mod områder, som kan eller kunne give større økonomiske afkast og opfyldte f.eks. OECD's politik.

Vi mener, man skal udvikle forskningspolitikken i en helt anden retning, som ikke falder på halen for planlæggere, og som i virkeligheden ikke bør eller kan lade sig styre af erhvervslevets kortsigtede behov, men tager udgangspunkt i, at det enkelte forskningsmiljø og den enkelte forsker dybest set har en interesse i at udvikle ny viden på væsentlige områder. Forskere er ligesom politikere, kunstnere og alle andre en del af samfundet og naturligvis også påvirket af det.

Det foreliggende lovforslag sætter sig mellem to stole. Det kan være, det er en forløber fra ministerens side for at nedlægge de statslige

forskningsråd, og det vil vi gerne støtte. Vi skal væk fra cigarkasseforskningen, vi skal væk fra en forskning, der bygger på statslig mistillid, og vi skal væk fra en forskningspolitik, som tror, at man kan styre de enkelte forskere. Vi skal væk fra en forskning, hvor man fokuserer på evnen til at beskrive projekter for at kunne skaffe sig penge fra forskellige råd og benove forskellige udvalgsmedlemmer. Vi vil have en egentlig fri forskning, hvor den politiske rolle, Folketingets rolle, ministerens rolle er en anden, nemlig at prøve at sende nogle signaler om, i hvilken retning vi ønsker det kunne være væsentligt at udvikle forskningen. Vi skal ikke have den detaljstyring, der lægges op til nu, med en tredledet opbygning af forskningsrådsstrukturen.

Som lovforslaget foreligger nu, kan vi altså ikke støtte det. Vi kræver i hvert fald et par væsentlige ændringer, bl.a. fjernelse af de statslige forskningsråd og en mere præcis definerings af Danmarks Forskningsråd og de ministerielle forskningsråd, f.eks. med hensyn til, hvilken rolle de egentlig har i forhold til de rådgivningsorganer, ministeren allerede har.

(Kort bemærkning).

Kjeld Rahbæk Møller (SF):

Jeg vil godt komme med en enkelt bemærkning til Enhedslistens filosofi.

Sagen er, at det er rigtigt, at der er tendenser til en uheldig planøkonomi i forskningen, og vi er enige med Enhedslisten i, at det skal bekæmpes. Men der er noget, som skal bære forskningskvalitet, og det, der traditionelt gør det – og det eneste, der reelt kan det – er dette, at den enkelte forsker skal søge at leve op til sine fagfællers respekt. Men den rolle kræver et samspil med nogle uafhængige institutioner, med rimelig basisbevilling og med nogle udenforstående forskningsråd. Der er ingen eksempler på, at institutionerne alene kan give den dynamik, som er nødvendig for at sikre det, der med et fint ord hedder peer review.

(Kort bemærkning).

Bruno Jerup (EL):

Det er da utroligt, at hr. Kjeld Rahbæk Møller ikke har hørt om, at der er foregået forskning, uden at der har været kontrollerende forskningsråd. Det har faktisk været det almindelige i verdenshistorien helt frem til for 10-15 år siden, og der er foregået masser af kvalificeret forskning i lang tid inden da.

Det nye er, at man inden for de sidste 15 år er begyndt at gøre en dyd ud af at se, om man kan styre forskningen helt ned i detaljer fra statslig side, fordi man har en generel mistillid til forskningsinstitutionerne, og det er det, vi er uenige i. Vi mener, det er en forkert vej at gå. Det er den forkerte vej, man er inde på. Et forskningsmiljø eller en forskning kan udvikle sig på den kvalitetsmæssigt bedste måde, når det er sådan, at man inden for miljøet har en kritik af og en åbenhed om det, der forskes i. Det er noget, der virker, og det er noget, som virkelig har bid. Men det, der sker nu, er lige præcis, at der kommer nogle øjentjenere for forskningsrådene og ingen, der forsøger at forholde sig realistisk til forskningsmiljøet.

(Kort bemærkning).

Sonja Mikkelsen (S):

Jeg kunne have forstået, hvis den tale, hr. Bruno Jerup holdt, var blevet holdt i 1990, 1991 eller sågar i 1992. Men jeg kan ikke forstå, at den bliver holdt i en situation, hvor vi har en socialdemokratisk ledet regering, der faktisk har prioriteret forskningen og øget bevillingerne på området, herunder i høj grad basisbevillingerne til universiteterne. Det er bl.a. sket, fordi vi har fundet, at der var kommet en for skæv fordeling mellem basisbevillingerne til universiteterne og de bevillinger, der hentes udefra gennem ansøgninger til forskningsrådene og andre fondsfunktioner i vort samfund, også til international forskning.

Den tale, hr. Bruno Jerup holdt, skulle have været holdt for ca. 4 år siden og ikke i den aktuelle situation, hvor der rent faktisk sker noget positivt på forskningsområdet i tillid til, at vi kan få noget positivt ud af det til gavn for vores velfærdssamfund.

Arbejdet med den nationale strategi er også et spørgsmål om at skabe åbenhed og overblik. Det er ikke et spørgsmål om at styre universiteternes forskning, men mere om at skabe et grundlag for dialog med forskerne på vore universiteter, få dem piller ned fra elfenbenstårnene og få dem i dialog med den danske befolkning om, hvad det er, de går og laver. Det sker ikke, fordi vi vil styre det, de laver, og de mål, de stiller op, men fordi vi gerne vil vide, hvad det er, de laver, og hvorfor de gør det.

(Kort bemærkning).

Kjeld Rahbæk Møller (SF):

Jeg er naturligvis enig med hr. Bruno Jerup i, at der historisk set er lavet megen god forskning gennem mange hundrede år, men der er sandelig også lavet megen dårlig forskning. Det har ikke været det helt store problem før for nylig, hvor forskningen blev en rimelig stor klods i samfundssektoren, og derfor er vi nødt til at interessere os for, at andelen af god forskning forøges.

Det kan godt lede til meget uhensigtsmæssige tiltag. Jeg kan f.eks. nævne England, hvor man prøver at styre forskningsbevillingerne efter antallet af publicerede artikler eller andet, og det skal vi afstå fra. Vi skal i det hele taget afstå fra politisk styring, men vi er nødt til at se strengere på de traditionelle metoder til at styrke forskningens kvalitet. Det hele går ud på, at forskerne skal leve op til fagfællernes anerkendelse, og her er samspillet mellem nogle institutioner, som har rigelige basisbevillinger, nok til, at de kan prioritere selv. Og når nogle forskningsråd yderligere kan prioritere eller rettere belønne det bedste resultat, er det et godt middel til at styrke forskningens egen interne dynamik og sikre kvaliteten.

(Kort bemærkning).

Bruno Jerup (EL):

Jeg er da enig i det, fru Sonja Mikkelsen sagde om basisbevillingerne, dialogen og overblikket, men man behøver ikke dette lovforslag for at sikre det. Forslaget er nemlig noget helt andet, det er en underlig sammenblanding af noget, som burde afskaffes, og nogle forsøg på at lave noget, som måske kunne være acceptabelt og virke i den retning, fru Sonja Mikkelsen er inde på. Hvis det er det, vi snakker om, kunne det da være, at vi hurtigt kunne ændre et par småting i lovforslaget, så det kunne tilgodeses det, som ifølge fru Sonja Mikkelsen er hovedsigtet med Socialdemokratiets politik. Det kunne da være meget godt med øgede basisbevillinger og overblik over tingene.

Og så til hr. Kjeld Rahbæk Møller på spørgsmålet om, hvorvidt der er behov for en eller anden form for styring. Jeg synes godt nok, at det, der er flest eksempler på, er dårligdomme, fordi man forsøger at lave en alt for snæver styring af forskningen. Der er masser af eksempler på, at forskerne i USA præsenterer tåbelige resultater, fordi de er nødt til at levere et eller andet hvert andet eller hvert tredje år. Jeg

husker stadig Pond og Flyers med deres kolde fusion. Dem har vi heldigvis ikke hørt mere til, de er væk, men det er altså sådan noget, der kommer ud af, at man kører med alt for snævre rammer for forskningen.

Forskningen skal have luft, man skal have tillid til den, og så skal man selvfølgelig gå ind i en dialog fra samfundets side. Man skal selvfølgelig have nogle ideer om, hvad det vil være godt at investere ekstra tid i, men man skal ikke gribe ind og styre projekterne. Folk, der ikke ved noget om emnet, skal ikke styre deres projekter og godkende dem og sortere nogen fra, som de ikke har forstand på.

Addi Andersen (CD):

Lovforslaget om en tredelt rådgivningsstruktur skal sammen med udarbejdelsen af en samlet national forskningsstrategi være med til at sikre, at vi får mest muligt ud af forskningsindsatsen i Danmark. Det sker bl.a. med baggrund i anbefalinger fra det analysearbejde i OECD, der blev iværksat af den første minister for forskning.

Det er jo ikke fordi det har manglet på kritik fra forskningsverdenen, men jeg vil tillade mig at hævde, at det er en kritik, der enten mere eller mindre er gået galt i byen, eller som konkret er gået i rette med enkeltparagraffer uden i øvrigt at anfægte det grundlæggende sigte og indhold.

Et af de anførte kritikpunkter var, hvorvidt rådernes medlemmer skulle afgå ved valg. Det skal de ikke, og CD er helt enig i den ændring af forslaget, som forskningsministeren var lydhør over for at foretage.

Ministeren hørte også efter kritikken med hensyn til Folketingets og andre ministeriers rådgivningsmuligheder. For både Danmarks Forskningsråd og de statslige forskningsråd gælder, at det står klart i lovteksten, for det første at rådgivning sker efter anmodning eller på eget initiativ, og for det andet at Folketinget og enhver minister kan indhente rådgivning. Antallet af de statslige forskningsråd er ikke nedbragt til tre som oprindeligt foreslået; ifølge forslaget bliver der nu fire.

Ministeren har været imødekommende, og der bliver ingen sammenlægning af humaniora og samfundsvidenskab. Det skal jeg ikke sige noget imod, men til gengæld kender enhver jo også til systemernes træghed, og hensynet til egne velerhvervede rettigheder opgiver man ikke uden sværds slag ved det første det bedste pust i nakken.

Og man må sige, at forskningsministeren har været lydhør over for kritik. Men samtidig manifesterer lovforslaget, at vi nu har det overordnede ministerium for forskning, som gradvis får instrumenterne til at foretage den nødvendige samordning og koordinering og til at slå bro mellem forskningen og det øvrige samfund – præcis som vi har ønsket det i CD. Når nogle udlægger det som centralisme eller mere styring og mindre frihed, så må man sige: Spis nu brød til! Angsten for, at forskningen skulle blive styret af kortsigtede politiske hensyn, skulle nødvendigvis blive til en barriere for, at der kan gøres noget godt for forskningen.

CD støtter fuldt ud, at rådgivningen skal være baggrund for den nationale forskningsstrategi, hvor indsatserne i den offentlige og den private forskning integreres. Derfor er det også vigtigt og rigtigt, at Danmarks Forskningsråd skal arbejde sammen med bl.a. Erhvervsudviklingsrådet.

Forskningsministeren (Frank Jensen):

Jeg vil gerne sige tak til ordførerne for en meget nuanceret og spændende debat. Jeg synes også, at ordførerne – måske med en enkelt undtagelse – gik til opgaven med meget stor ydmyghed, for forskningen og forskningens organisation er jo meget kompleks.

Det er et komplekst system af mange beslutningsniveauer, vi her taler om, beslutningsniveauer, som er vigtige at registrere og tage bestik af, fordi både det nære og det nationale, men i høj grad også det internationale samfund har stor betydning for de vilkår og rammebetingelser, som danske forskere og danske forskningsmiljøer opererer under.

Det sidste var der ikke så mange ordførere der hæftede sig ved, nemlig det internationale perspektiv, men det ligger regeringen og mig selv meget på sinde, at vi i Danmark ser vores placering i det internationale forskningsmiljø som en meget vigtig faktor ikke blot til at stimulere danske forskere og danske forskningsmiljøer, men også til at udvikle den danske kvalitet i vores forskning, og at vi også er i stand til at måle os med international alen, når det drejer sig om kvalitet.

Men altså en tak til ordførerne for en respekt for den kompleksitet, der er i forskningen og i de mange forskellige beslutningsniveauer. Så er det heller ikke mere kompliceret, for i forskningspolitik og i forskningsfinansiering drejer det sig jo om at skelne mellem to begreber, nem-

lig god forskning og dårlig forskning, og jeg tror, vi alle sammen er enige om at skubbe flere af vores i øvrigt sparsomme penge i dansk forskning over til den gode forskning.

Men det, der er regeringens målsætning, er at styrke bevillingssystemet, sådan at vi sikrer en maksimal kanalisering af ressourcer derhen, hvor samfundet får mest for sine penge og til noget, der gerne skulle styrke Danmark, nemlig den videnbårne aktivitet, som finder sted i forskningen.

Fru Sonja Mikkelsen sagde, at flere penge til forskningen er vigtigt og nødvendigt, men ikke nok. Det er lige præcis det, som regeringens initiativer på det forskningsmæssige felt er udtryk for. Den nuværende regering øger ganske kraftigt ressourcerne til forskningen. Det skete med den første finanslov, som denne regering havde indflydelse på, det sker med indeværende års finanslov, og det sker også med forliget om det finanslovsforslag, som regeringen fremsatte i begyndelsen af denne samling, med en kraftig forøgning af de offentlige midler til dansk forskning.

Flere penge er nødvendigt, men ikke nok. Derfor skal vi også have et rådgivnings- og resourceallokeringsystem, der ikke blot sikrer kvaliteten i forskningen, men også, at samfundet får den tilstrækkelige forskning, som samfundet har brug for for at sikre den velfærdsmæssige og den økonomiske og beskæftigelsesmæssige udvikling – to vigtige begreber.

Det er vigtigt i disse år at tage bestik af, at vi bevæger os ind i en meget hård konkurrence internationalt, en konkurrence, hvor det at kunne sikre en videnbaseret økonomi er ganske afgørende for, at vi i Danmark kan finansiere vores velfærdssamfund. Her er forskningen kilden.

Mange har sagt, at forskerne forsker for forskningens skyld. Det tror jeg er ganske rigtigt, når man taler om de enkelte forskere. De forsker, fordi det er en lidenskab, og fordi de ønsker at nå til nye erkendelser og at opnå ny viden. Samfundet finansierer forskning, fordi samfundet har meget brug for de resultater, som forskningen giver, både i den sundhedsvidenskabelige forskning, hvor vi ved, at kvaliteten af behandlingen i vores sundhedssystem og af vores forebyggelsespolitik på sundhedsområdet har en klar sammenhæng med forskningen, og i vore undervisnings- og kulturinstitutioner, hvor det er vigtigt hele tiden at sørge for, ikke blot at dansk kultur udvikler sig, men også, at vi er i

stand til at fastholde de traditioner og værdier, vi gerne vil bygge videre på i vores humanistiske og samfundsvidenskabelige forskning.

Ja, en lang række af de beslutninger, der bliver truffet i dette hus, bygger på den viden, som skabes i dansk forskning. Tag bare miljøområdet, hvor ikke blot overvågning, men også forskning for at sikre, at vi ikke fortsætter på en kollisionskurs med hensyn til den økologiske balance, er en videnbåret aktivitet, der bygger på forskning fra både danske og udenlandske forskningsmiljøer.

Så det er ganske vigtige ting, vi har med at gøre. Lovforslaget går ud på at få et rådgivningssystem, der sikrer en tilstrækkelig uafhængig rådgivning og en klar arbejdsdeling i forskningsrådgivningen og i ressourceallokeringsystemet. Som det er blevet understreget, opererer vi i lovforslaget med en tredeling i det øverste rådgivningsniveau over for regeringen og Folketinget. Men hvad er det, der er ændringen her? Det var der flere ordførere der efterlyste. Ændringen er at opnå tilstrækkelig respekt fra regeringens side over for den rådgivning, som finder sted fra det øverste niveau, således at der er en fast adressat på den rådgivning, der bliver givet fra rådet, nemlig den til enhver tid siddende forskningsminister, som har pligt til at reflektere over den rådgivning, der bliver givet.

Det har forskningsministeren ikke i dag, for der er ikke nogen fast adressat på den rådgivning, der bliver givet af Det Forskningspolitiske Råd. Det bliver der nu indført med det øverste organ. Her har forskningsministeren en forpligtelse til at reflektere og til at forklare, hvorfor regeringen enten ønsker eller ikke ønsker at følge den rådgivning, der bliver givet af det øverste rådgivningsorgan.

Det fjerner ikke det, at Folketinget også kan søge råd her – råd, som udspringer af Folketingets egen interesse, råd, som Folketinget ønsker i forbindelse med konkret lovbehandling, eller råd, som Folketinget i øvrigt søger – og det fjerner heller ikke det, at andre ministre også kan søge rådgivning fra Danmarks Forskningsråd. Men her har rådet en forpligtelse til at registrere, at der nu er en samordningsminister på forskningsfeltet, som er den, man rådgiver direkte af egen drift eller på forespørgsel fra forskningsministeren.

Der bliver spurgt om, hvad de nye statslige forskningsråds rolle bliver. Dertil vil jeg sige, at forskningsrådenes rolle er todelt, idet de på det faglige felt ikke blot skal kunne rådgive Dan-

marks Forskningsråd, men også skal kunne rådgive forskningsministeren under overvejelser om eller forberedelser af den prioritering af bevillingerne, som hvert år foregår, når Folketinget fastlægger sin årlige finanslov.

Men de har også en fondsfunktion – det var specielt hr. Kjeld Rahbæk Møller, der spurgte til fondsfunktionen – og der er ikke i lovforslaget lagt op til, at der skal ske voldsomme beskæringer af eller ændringer i fondsfunktionen. Men tanken med omorganiseringen af forskningsrådene er, at der lægges vægt på, at i kraft af, at denne regering lægger en forskningsmæssig politik, der øger basisbevillingerne – både basisbevillingerne til universiteterne og basisbevillingerne til sektorforskningen – ændres også den funktion, som forskningsrådene har haft igennem de seneste år, hvor der er sket årlige besparelser på basisbevillingerne.

Her har fondsfunktionen igennem de seneste år fået den rolle i mindre målestok at fylde hullerne i de bevillinger, der er blevet tyndet ud i kraft af, at der er sket et fald i basisbevillingerne. Nu sker der en meget stor stigning i basisbevillingerne til universiteterne og sektorforskningen. Det ændrer til gengæld forskningsrådenes måde at allokere deres fondsfunktions penge på.

Jeg tror, det er nødvendigt, at vi også tænker tværrådsligt. Jeg er sådan set ikke uenig med hr. Bruno Jerup – måske bortset fra ydmygheden, for der var jo en meget klar tilkendegivelse fra hr. Bruno Jerup af, at al viden på dette felt sad i én person, nemlig hr. Bruno Jerup; men nu kan jeg se, at hr. Bruno Jerup måske liner op til en ny runde, og det ville glæde mig, hvis vi kunne få en lidt mere nuanceret debat – jeg er ikke så uenig, når det drejer sig om, at der skal være basispenge, og at der skal kunne finde en egenprioritering sted af frie midler ude i de enkelte institutioner. Men så er det også nødvendigt, at man dér tør prioritere, og det er en forskningsledelsesmæssig opgave at sørge for, at der også finder en prioritering sted ude i de enkelte institutioner. Man kan ikke bare sprede sine bevillinger ud til alt. Danmark har en sådan størrelse, at vi må prioritere, både på institutionsniveau og som samfund. Danmark kan ikke være verdensmester på alle felter, men der skal være nogle felter, hvor vi er det – også på det forskningsmæssige område – og det kræver, at vi sørger for at have et rådgivnings- og ressourceallokeringsystem, der kan kanalisere pengene derhen, hvor Danmark har nogle styrkefelter.

Jeg er altså ikke uenig i hr. Bruno Jerups synspunkt med hensyn til, at der skal være basisbevillinger, og at de skal være stigende. Men ændringen i forskningsrådenes system bør medføre, at der gives større, flerårige bevillinger, så bureaukratiet i forskningen reduceres. Der skal være færre kasser at gå efter, og der skal være lidt større, flerårige bevillinger. Vi skal turde sats på at give dygtige forskere den håndsrækning, at de har en flerårig horisont for de bevillinger, der gives, og hvis det så viser sig, at de går døde, eller det viser sig, at det var forkert tænkning, skal der selvfølgelig ved hjælp af evalueringsinstrumentet også være mulighed for at omallokere pengene. Der må være en garanti i systemet.

Men som sagt er ønsket her at give lidt større og flerårige, men også tværrådslige bevillinger. Derfor skal der tænkes i en tværrådslig sammenhæng.

Hr. Henning Urup fra Venstre var inde på, at lovforslaget er et godt udgangspunkt for behandling af forskningsrådgivningssystemet, og det er jeg glad for. Der har også været et meget stor forarbejde ikke blot i ministeriet, men også i det udvalg, som blev nedsat efter OECD's evaluering – det såkaldte Knud Larsen-udvalg, opkaldt efter departementschefen i Forskningsministeriet, men altså med en repræsentation, der både reflekterer forskningsverdenen og det danske erhvervsliv – og som har forberedt den betænkning, der danner grundlag for lovgivningen. Der har altså fundet et meget stort forarbejde sted.

Jeg håber, at hr. Urups tilkendegivelser om, at der bør ske nogle ændringer i lovforslaget, måske under udvalgsbehandlingen, kan blive lidt mere klare med hensyn til, hvor det er, ændringerne skal ske.

Der blev spurgt, om der er begrænsninger i Folketingets muligheder for at hente rådgivning – både for så vidt angår det øverste råd, Danmarks Forskningsråd, og for så vidt angår de statslige forskningsråd. Dertil vil jeg sige, at det er der ikke nogle begrænsninger i. Det kræver blot, at Folketingets Forskningsudvalg eller det udvalg i Folketinget, der måtte have kompetencen, spørger på det niveau, som man nu ønsker sig rådgivet fra.

Der blev sat spørgsmålstejn ved det antal forskningsråd, der er omtalt i lovforslaget. Dertil vil jeg sige, at det ikke er en tænk på et tal-øvelse, der har fundet sted i forbindelse med fastlæggelsen af det antal råd, som er omtalt.

Antallet af forskningsråd bygger grundlæggende på de anbefalinger, der kom fra betænkningssudvalget. Her var det tre råd. Det er så under regeringens behandling blevet til fire råd, fordi der er sket en opdeling af det humanistiske og samfundsvidenskabelige forskningsråd i to råd.

Der er også sket det, at det sundhedsvidenskabelige forskningsråd – i modsætning til, hvad der var anbefalet af betænkningssudvalget – ikke har fået det bioteknologiske område knyttet til det sundhedsvidenskabelige.

Man kan selvfølgelig altid sætte spørgsmålstegn ved det rigtige antal forskningsråd. Her har der i høj grad været et ønske om at signalere, at det også drejer sig om forenkling, om tværrådslige aktiviteter og om tænkning og forskning på tværs. Det er i høj grad her, nybruddene i forskning og viden sker, nemlig når man både samarbejder tværrådsligt og tværfagligt og tænker og forsker på tværs.

Jeg er glad for hr. Urups understregelse af det nødvendige samspil mellem den offentlige forskning og den private forskning. Det er i høj grad et synspunkt, jeg bifalder, og som jeg også gerne understøtter.

Også hr. Jens Jørgensen fra Det Konservative Folkeparti udtrykte anerkendelse af processen forud for lovforslagets fremsættelse, og den anerkendelse kvitterer jeg også for. Det har været et meget stort arbejde.

Hr. Kjeld Rahbæk Møller var inde på spørgsmålet om sekretariatsbetjeningen af Danmarks Forskningsråd. Her er der en klar opprioritering af Danmarks Forskningsråd. Jeg lægger vægt på, at Danmarks Forskningsråd får tilstrækkelig sekretariatsbetjening stillet til rådighed ikke alene fra Forskningsministeriets departement, men også fra andre ministerier, fordi vi som sagt her bygger på en tredeling af forskningsrådgivningen med Danmarks Forskningsråd øverst, dernæst de statslige forskningsråd og endelig de offentlige forskningsudvalg, som nu også bliver omfattet af lovgivningen.

Det er jo i sig selv et meget stort fremskridt, at vi nu får de offentlige forskningsudvalg i de enkelte sektorministerier, som er en realitet i dag, omfattet af et lovgrundlag og placeret i en arbejdsdeling med de to øvrige niveauer. Det er meningen, at der her skal være en sekretariatsunderstøttelse, der også dækker de øvrige ministerier – det kan være Erhvervsministeriet, det kan være Landbrugs- og Fiskeriministeriet, og det kan være Miljø- og Energiministeriet. Det er

en nødvendighed for at kunne samarbejde, at man kan trække sekretariatsbetjening ind til gavn for den kobling af samarbejdet mellem den offentlige og den private forskning. Det er en forskning, som er ganske vigtig.

Så blev der fra hr. Kjeld Rahbæk Møllers side spurgt, om forskningsrådene har pligt til at rådgive. Ja, de statslige forskningsråd har selvfølgelig pligt til at rådgive på de områder, hvor de har faglig kompetence, og det har de pligt til både over for Danmarks Forskningsråd og over for de offentlige forskningsudvalg, og de offentlige forskningsudvalg pålægges til gengæld en forpligtelse til at rådgive Danmarks Forskningsråd, og også på de mere anvendelsesorienterede sider vil der være et nyttigt samspil mellem de offentlige forskningsudvalg og de statslige forskningsråd.

Der blev spurgt om lovens ikrafttrædelsestidspunkt, og jeg kan godt se, at fremsættelsen af lovforslaget er skubbet noget i forhold til de oprindelige planer i regeringen, og det gør selvfølgelig også, at ikrafttrædelsestidspunktet må overvejes i lyset af, hvornår udvalget afgiver sin betænkning og Folketinget er i stand til at fremlægge forslaget til en anden- og tredjebehandling her i salen.

Jeg synes, debatten her har båret præg af en vilje til at søge en hurtig politisk afklaring af lovforslaget, og jeg vil love al mulig hjælp fra min side til en hurtig afklaring af de spørgsmål, der er rejst, og en hurtig politisk behandling, forhåbentlig sådan at vi meget hurtigt kan have et sammenhængende rådgivningssystem klar, når vi nu skal i gang med forberedelsen af hele den nationale strategi for dansk forskning. Det synes jeg vi skylder ikke blot dem, der sidder i det nuværende system, men også selve sagen.

Den fg. formand (Helge Sander):

Den røde lampe gælder også for ministre.

Kjeld Rahbæk Møller (SF):

Jeg er glad for ministerens tilsagn om, at vi ikke skal tage datoen den 1. januar for alvorligt. Så håber jeg til gengæld også – og det er vores sigte – at vi kan nå frem til en sådan udformning af lovforslaget, at SF kan være et af de partier, der stemmer ved at trykke på den grønne knap. Det kræver, at mange spørgsmål bliver besvaret, og at nogle ting bliver ændret. Det håber jeg så at vi kan blive enige om.

Der er et enkelt punkt, jeg godt vil tage fat på én gang til, og det er forskningsrådenes fonds-

funktion. Jeg er meget enig, når ministeren siger, at forskningsrådenes opgave i mindre grad skal være at udfylde huller i institutionernes budget, for disses basisbevillinger skulle helst være så store, at de kan klare det daglige selv; men jeg er nødt til at få præciseret to ting.

Den ene er, at der stadig væk bør være plads til enkeltstående bevillinger til forskere, der af en eller anden grund ikke er forankrede i en institution eller af anden grund ikke kan få bevillinger.

Den anden er selve fondsfunktionen, hvor vi har det problem, at vi er et lille land, og det vil sige, at de, der sidder i forskningsrådene, jo i vid udstrækning også vil være dem, der sidder i de store institutioner i hvert fald. Det gør, at dynamik og samspil vanskeliggøres, og det burde begrunde, at vi i Danmark havde strengere procedurer med hensyn til at bruge ekstern ekspertise i forbindelse med bevillinger, og at vi i højere grad anvendte begrundede afslag. Men i stedet har vi faktisk svagere procedurer i dette land, end det er tilfældet i andre og større lande.

Her vil jeg godt spørge ministeren, om det er sigtet, at man vil prøve at stramme de procedurer op, som forskningsrådene anvender. Der er nogle af dem, hvor de 15 mennesker i dag selv sidder og fordeler pengene uden overhovedet at rådføre sig med andre. Det synes jeg ikke er en tilfredsstillende måde at gøre det på. Der kan højst være én af dem, der reelt er sagkyndig på det område, det drejer sig om.

Forskningsministeren (Frank Jensen):

Jeg skal sige til hr. Kjeld Rahbæk Møller, at der jo nærmer sig en meget stor enighed her. Jeg er fuldstændig enig i, at der med den ændring af fondsfunktionen i forskningsrådene, som der lægges op til fra regeringens og min side, selvfølgelig skal være en dryphane i et sådant system – det skal der være i ethvert stort system – en dryphane for det unikke, for dem, der vil gå egne veje, for dem, der ikke rigtig passer ind i systemet, for de lidt skæve. Det er jeg helt enig i, og den rolle ser jeg også gerne tiltænkt rådene – på trods af en vis ændring af fondsfunktionen i kraft af en ændring af bevillingsstørrelserne på basisbevillingssiden. Jeg er glad for at kvittere for hr. Kjeld Rahbæk Møllers tilslutning til dét.

Om det andet, som hr. Kjeld Rahbæk Møller tog fat i, nemlig den måde, hvorpå rådene arbejder, og inddragelse af det, vi kalder peer reviewing, altså ekstern ekspertise, til vurdering af ansøgninger, og også anvendelse af begrun-

dede afslag i den sagsbehandling, der i øvrigt finder sted, vil jeg sige, at det sidste punkt ligger helt fast, fordi de statslige forskningsråd er omfattet af forvaltningslovens bestemmelser, og hvis den procedure ikke er god nok her, så lægger lovforslaget rammerne for, at forskningsministeren kan fastsætte nærmere regler for de statslige forskningsråds sagsbehandling. Jeg er enig i, at der her kræves begrundede afslag, og det vil jeg gerne give tilsagn om, men det kan være, at det kræver en præcisering fra ministerens side over for rådene på det punkt.

Også når det i øvrigt drejer sig om anvendelse af ekstern ekspertise, har hr. Kjeld Rahbæk Møller ret i, at det en gang imellem er godt at få folk med nye briller fra det internationale forskningsmiljø til at kigge med, endda også med mulighed for, at de kan have indflydelse på afgørelserne, for netop at sikre, at der er tilstrækkelig dynamik i systemet.

Så det lover godt for de forestående forhandlinger, og jeg håber, at vi kan lave en politisk aftale, der sikrer et meget bredt forlig om forskningsrådgivningssystemet, for det er så vigtig en sag, at den fortjener at have et godt, bredt politisk fundament her i Folketinget.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Den fg. formand (Helge Sander):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til Forskningsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

16) Første behandling af lovforslag nr. L 99: Forslag til lov om ændring af lov om sygehusvæsenet.

Af sundhedsministeren (Yvonne Herløv Andersen).

(Fremsat 30/11 95).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Tove Lindbo Larsen (S):

Lovforslaget omhandler to forskellige ting: dels en udvidelse af patienters adgang til det frie sygehusvalg – jf. lov om sygehusvæsenet fra 1992 – og dels en ændring af systemet for betaling for siddende befordring til og fra behandlingsstedet. Lad mig straks slå fast om sidstnævnte, at lovforslaget ikke berører den såkaldt liggende transport, altså ambulancekørsel.

Der er grund til at understrege, at den eksisterende betalingsordning ikke har været reguleret siden 1982. Det taler i sig selv for en ændring. Tilmed er den nuværende ordning, hvor beløbet er afgørende for egenbetalingen – henholdsvis under 25 kr. for pensionister og 60 kr. for øvrige – meget upraktisk og uhåndterlig. Derfor foreslås en 5 km-grænse i stedet for. Det vil i praksis sige, at man på sygehuset kan lave et geografisk system, der er let at håndtere, selvfølgelig udarbejdet med naturlige grænser nær de 5 km.

Forslagene dækker en del af det besparelseskrav, der er stillet til sundhedsområdet. På sygesikringsområdet ændres der tilsvarende, altså med hensyn til transport til praktiserende læge, hvor der er tale om en godtgørelse af transportudgifterne. Her udarbejdes der også en forenklet ordning, idet beløbsgrænsen for godtgørelsen bliver ens for alle, nemlig 100 kr.

Jeg skal gøre opmærksom på, at der er en indbygget ret til social kompensation på 15 mio. kr.; det indgår klart i den økonomiske beregning, og forslaget vil give amtskommunerne en besparelse på 50 mio. kr. En anden del af lovforslaget har relation til det frie sygehusvalg, som vi i 1992 indførte for at give patienter mulighed for medbestemmelse med hensyn til behandlingssted.

Ud over de offentlige sygehuse var en række private specialsygehuse også omfattet af loven, heriblandt gigtsanatorier i Middelfart og Århus.

Gigthospitalet i Skælskør var ikke blandt de otte specialsygehuse. At det ikke var med i første omgang, skyldes bl.a., at Vestsjællands Amt havde opsagt samarbejdet pr. 1. juli 1992. Imidlertid ændrede gighthospitalet sin struktur og overgik fra at være et hospital til at være et efterbehandlings- og optræningssted, altså en slags sanatorium. Vestsjællands Amt har bud-